

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10-40 K, za pol leta 5-20 K, za četrt leta 2-60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posredna številka 19 v.

Reklamacije so poštne preste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopis se ne vrača, imenit. Knjižna polit-vrsta (širina 88 mm) za nakrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

33. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 25. aprila 1908

Leto XI.

Praznujte dostojno prvi majnik!

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Jurčičev trg št. 3/L.

Nacionalna furija.

V Lvovu je fanatičen mladenič ustrelil visokega uradnika, namestnika grofa Potočkega. Vzroki groznega čina leže v skrajno napetem razmerju med Poljaki in Rusini.

Na Dunaju se je nameravalo letos ob cesarjevem jubileju uprizoriti nekoliko predstav glavnih nenemških gledališč iz cele države. S češkim «Narodnim divadlem» so dogovori že tako uspeli, da je bilo določeno gledališče za gostovanje in sestavljen repertoar. Tedaj so začeli nemški nacionalci strastno agitacijo proti češkim predstavam in konec je bil, da se je gostovanje odpovedalo.

Med jubilejnimi točkami na Dunaju je slavnosten sprevid, katerega naj bi se udeležili vsi narodi pod vodstvom svojih umetnikov. Ker je to v prvi vrsti vprašanje profita, so bili aranžerji z udeležbo Nemcev povsem zadovoljni. Toda češki umetniki so jo odpovedali z ozirom na dogodek s češkim gledališčem.

Umor in barbarizem na kulturnem polju — to je označenje sedanjega položaja v Avstriji. Nacionalni furiji ni sveto človeško življenje, njen bes se ne ustavi pred durmi umetnosti. Najbolj navdušeni oboževalec sedanje družbe ne more reči, da so razmere, v katerih so taki in podobni dogodki ne le mogoči, ampak kar na dnevnom redu, kulturne. Doma nam preganjajo mir in jemljejo prilžnost za plodonosno delo, pred tujim svetom nas pa sramoté. Kdor ne smatra brutalnega narodnega boja za cilj, se mora s skrbjo v duši vprašati, kakšni sadovi se še splodé na tem podivjanem polju.

Toda zaman je tarnati nad barbarizmom narodnega sovražnika in deklamirati o rodoljubju. Na ta način se nikdar ne zboljšajo razmere; le nasprotja se postrujejo in se spreminjajo v besno sovrašstvo. Vzroki žalostnih in vsem škodljivih dogodkov ne leže v abnormalnem duševnem razpoloženju posameznikov, temveč v splošnih homati-jah, neurejenem razmerju med narodi, prebivajočimi v tej državi.

To mora spoznati političen začetnik. Temveč spoznanja se mora zahtevati od onih, ki stoje na čelu javnemu življenju in ga vodijo, od članov vlade in parlamenta. Smelo bi se od njih zahtevati spoznanja; toda ne najde se ga pri njih. — Baron Beck je zmešetaril volilno reformo za Istro, kar imenuje «naroden sporazum» za to deželo in sedaj počiva na brionskem otoku in ko se vrne na Dunaj, bo zopet razmišljal o «rešenju narodnega vprašanja od slučaja do slučaja». Dočim dela ministrski predsednik malenkostne načrte za «reševanje» v kakem posameznem mestu na Češkem, poka v Galiciji samokres, a vodilnemu državniku ne pride na misel, da Rusinov ne more potolažiti jezikovni zakon za češka sodišča in da se ne izpolni nobena želja Slovencev z ustanovitvijo italijanske pravne fakultete na Dunaju.

Državni zbor je poleg vlade najvažnejši činitelj za ureditev narodnih, odnosno mednarodnih razmer. Nekaj izgovora ima pač v tem, da nima

časa za to nalogo. Toda ta izgovor nima zadostne podlage; kajti če parlament ni dovolj zboroval, da bi se bil mogel pečati razen z vladnimi nujnimi predlogi še s kako drugo zadevo, ni tega kriva samo vlada, temveč tudi državni zbor, čegar večina mirno trpi, da ga vlada skliče, kadar je gospodu Becku všeč.

Meščanske stranke našega državnega zbora nimajo volje, rešiti narodnega vprašanja. Že davno so socialni demokratje predlagali poseben odsek, ki naj bi izdelal načrt zakona za ureditev narodnih razmer na podlagi enakopravnosti vseh narodov. Meščanske stranke so pokopale predlog socialnih demokratov in nacionalna furija divja dalje.

Krivi pa so tudi narodi sami. Vsa zgodovina meščanske politike v Avstriji kaže, da se narodne buržoazne stranke hranijo od nacionalnega sovrašstva, da torej od njih ni pričakovati resitve. Ne ena teh strank ne more povedati ne enega resnega koraka, ki bi ga bila storila za razvozlanje tega trdega vozla. Dokazuje, da ima resno voljo, je podala edina socialna demokracija. Samo v njej so se vse avstrijske narodnosti združile na podlagi enotnega narodnega programa, dočim niso nacionalne buržoazije niti poskusile, sporazumeti se vsaj teoretično. Edini socialni demokratje so v parlamentu storili resne korake, s katerimi bi se lahko prišlo do cilja, če bi bile meščanske stranke hotele. Nikjer ni opaziti toliko resnobe v proučevanju narodnih razmer, kakor v socialni demokraciji, ki n. pr. v svojem znanstvenem glasilu «Der Kampf» objavlja krasne in temeljite študije dr. Rennerja, Bauerja i. t. d.

To so znamenja, ki jih ne bi smele prezreti narodne množice. Sejmarski krik patentiranih rodoljubov o breznarodnosti socialnih demokratov bi moral izgubiti svojo vplivno moč spričo dejstev, ki od dne do dne jasneje dokazujejo, da ni izven socialne demokracije nikjer resne volje za rešitev narodnega vprašanja. Dokler ne bo ljudstvo iz tega izvajalo posledic, dokler ne bo dalo socialni demokraciji moči, da bo lahko odločevala, tako dolgo ne pogine nacionalna furija. Tako dolgo se tudi tako mali narodi, kakor je slovenski, ne bodo mogli svobodno in uspešno razvijati.

Nekoliko slovenske statistike.

II.

Geografično središče Slovencev je na Kranjskem in tukaj so v tako pretežni večini, da se Kranjsko lahko imenuje slovensko deželo. Povsod drugod imajo manjšino prebivalstva, izvzemaš Goriško, kjer so pač v večini, a je italijanska manjšina še vsekakor precej velika. Na Kranjskem je Slovencev 94·24, na Štajerskem 81·18, na Koroškem 25·08, na Goriškem 62·37, v Trstu 16·34, v Istri 14·2 odstotkov. Da je način ljudskega štetja po občevalnem jeziku Slovencev na škodo, smo že omenili; na Štajerskem in Koroškem se jih je večalimanj poizgubilo med Nemci, na Primorskem, zlasti v Trstu pa med Italijani. Vendar pa tudi zanesljivo štetje po narodnosti ne bi spremenilo dejstva, da so na Štajerskem, na Koroškem, v Trstu in v Istri v manjšini.

V Istri štejejo Hrvatje 42·58%, t. j. 143.057 duš. Z njimi skupaj imajo torej Slovenci 56·78 od-

stotkov. Tukaj je pa seveda štetje po občevalnem jeziku tudi Hrvatom mnogo vzelo.

Če pogledamo okraje v posameznih deželah, najdemo tudi izven Kranjske deželne oddelke s slovenskimi — deloma pretežnimi — večinami, ki pa so vsi v sosedstvu Kranjske.

Na Goriškem imajo Slovenci v okrajih: Tolmin 99·66 odstotkov, Sežana 98·99, Gorica 95·86 odstotkov;

v Istri: Erceg novi 82·05, Koper 60·88 odstotkov;

na Koroškem: Doberla Ves 92·78, Rožek 87·44, Železna Kapla 84·24, Pliberk 83·94, Borovlje 74, Podkloster 68·62, Velikovec 67·73 odstotkov;

na Štajerskem imajo v vseh južnih okrajih pretežne večine.

Manjšine, ki pridejo še v poštev, imajo:

na Štajerskem v okraju Arnfels 20·33, Mureck 11·32 odstotkov;

na Koroškem; Smohor 43·79, Celovec 37·37, Trbiz 29·68, Beljak 19·61 odstotkov.

Od prihoda Slovencev v te kraje se je zemljepisni položaj za nje pač močno izpremenil. Središče ozemlja, na katerem so prebivali Slovenci v prvih stoletjih po naselitvi, je bilo na Koroškem, kjer so jih Nemci tekom časa tako izpodrinili, da so skoraj popolnoma potlačeni na jug dežele in štejejo le še četrtino prebivalstva. Na Tirolskem, Salcburškem, Avstrijskem in Severnem Štajerskem so popolnoma izginili. Mnenje, da se število Slovencev izza 8. in 9. stoletja ni skrčilo, ampak da so se le bolj koncentrirali, je vsekakor preveč optimistično. Seveda ni iz onih časov statistike, s katero bi se dale primerjati sedanje številke; imamo pa preveč zgodovinskih dokazov za germanizacijo, da bi mogel obstati omenjeni nazor. Sicer se je pa proces germanizacije in italianizacije vrsil še pred našimi očmi in se deloma še vrši.

Smatrati moramo torej Slovence za ostanek nekdanjega večjega plemena, ki živi danes večinoma pomešan z drugimi narodi in ima razmeroma malo čisto narodnega teritorija.

Z narodopisnimi razmerami ne soglašajo politične. Na Kranjskem imajo pač Slovenci večino v deželnem zboru, toda poleg njih imajo Nemci manjšino zastopstva, ki močno presega odstotek nemškega prebivalstva (6% prebivalstva in 29·6% zastopstva); v štajerskem, koroškem in tržaškem deželnem zboru je naravno, da so v manjšini, a njih zastopstvo zaostaja za proporcijo po narodnosti, na Goriškem so sami, v Istri s Hrvati v večini, a v deželnem zastopstvu imajo manjšino. Ta deficit v vseh deželah je posledica neveljavnih volilnih redov. Znano je, da so tudi v državnem zboru proporcionalno slabše zastopani od Italijanov in Nemcev.

Politični odsevi.

Škofovska konferenca. Te dni je imel odsak, izvoljen od avstrijske škofovske konference, na Dunaju posvetovanja o ustanovitvi katoliškega vseučilišča v Solnogradu. Poročal je solnograški nadškof, kardinal dr. Katschthaler, ki je izjavil, da ni možno še otvoriti vseučilišča.

Pouk v streljanju ni mekatično ministrstvo vpletati na gimnazijah v nekaterih deželah. Streljalo se bo v višjih razredih. Na Tirolskem so že začeli

s strelnimi vajami. Učno ministrstvo menda tudi strelja — kozle.

Nemški kancelar je bil nedavno na Dunaju in se je podal potem v Rim, da obiše ital. kralja, svojega kolego Tissonija in posebno še papeža. Bülowov pohod v Vatikanu ni morda akt gole uljudnosti, ampak političen čin. Vatikanskim politikom je razpor med klerikalnim centrom (v nemškem parlamentu) in med nemško vlado že dolgo časa zelo neljub, zato so že večkrat poskusili sprizniti ta dva nekdanja dolgoletna zaveznika, kar se pa ni čisto posrečilo, kajti Bülow, ki je bil centru tako demonstrativno napovedoval vojsko, predno je razpustil parlament, vendar ne more zdaj javno priznati, da to sovraštvu ni tako hudo, kakor se zdi, da je marveč razmerje med njegovo vlado in centrom prav povoljno. To pa bo povedal kuriji pri svojem posetu v Vatikanu. Glavni namen pa, ki žene nemškega kancelarja k papežu, je poljsko vprašanje. Bülow potrebuje, kot glava pruskega ministrstva pomoči Vatikana proti Poljakom; potrebuje sporazumljenja s papežem, da bi mogel končno imenovati poznanskim nadškofom moža, ki se pruski protipoljski politiki ne bo protivil. Vatikan se tem željam pruske vlade ne bode stavil po robu iz prazne sentimentalne ljubezni do Poljakov, gledal bo samo, da «tega vernega in dobrega ljudstva», kakor pravijo naši klerikalci, preveč ne razdraži s preočitim podpiranjem pruske vlade. Papež že zdavnej vrši vlogo tihega družabnika Hohenzollerncev.

Na Pruskem se pripravljajo politične stranke za deželnozbornske volitve, ki bodo meseca junija. Nekatero stranke so že imenovale kandidate in z velikonočnimi prazniki se je začela razvijati agitacija. Njeno jedro je volilna reforma, ki je na Pruskem prav tako nujna, kakor za avstrijske deželne zbornice. Sedanji volilni red ima popolnoma kapitalistično-junkerski značaj in na njem se tudi osniva reakcionarni vpliv, ki ga ima Prusija v Nemčiji. Socialno-demokratska stranka, ki zahteva splošno in enako volilno pravico, kakor jo ima Nemčija za državni zbor, pojde s tem geslom tudi v volilni boj in nastopi samostalno. Druga taktika tudi ne kaže socialni demokraciji, ki ima na vseh straneh take nasprotnike, da bi jo vsak kompromis ponižal. Ona ne gre v boj, da bi lovila mandate, katerih ob sedanjem volilnem redu ne more pridobiti z lastno močjo, ampak da pokaže krivičnost sedanjega sistema in da razvije čimvečjo agitacijo za splošno volilno pravico.

Razpor med Italijo in Turčijo zaradi italijanskih poštних uradov je poravnani in italijanske barke ne pojdejo v turske vode. Razume se, da je sporazum dosežen na račun Turčije. Uboga osmanska država, kakor se vidi, sploh nima druge naloge več, kakor delati tujim vladam koncesije. Na njenem teritoriju zidajo drugi železnice in sultan jih mora dovoljevati. V njeni državi organizirajo drugi žandarmerijo in padisah mora biti zadovoljen. Tujci odpirajo poštne urade in on ne sme ugovarjati, kajti drugače mu takoj zagroze topovi z bojnih ladij. Pa vendar trdijo vse države, da smatrajo za svojo nalogo, zavarovati obstanek turske države. Vsekakor je to že žalosten državni obstanek.

Bivši angleški ministrski predsednik Campbell-Bannermann, ki je pred kratkim odstopil zaradi bolezni, je v sredo ponoči umrl.

Ob rusko-perzijski meji se ponavljajo zadnji čas nemiri. Petsto perzijskih oborožencev je streljalo na ruske čete, vsled česar se je razvila prava bitka. V Beluvasarju je prišlo do spopada med perzijskimi roparji in turskimi četami. 34 Perzijcev je mrtvih. V perzijskih okrajih ob ruski meji je popolna anarhija.

V Maroku so imeli Francozi v bitki pri Menebi 30 mrtvih in 28 ranjenih. Pričakuje se nova bitka.

V italijanski koloniji Somal v Afriki se je uprlo plemo Dinal. Sultan v Abiji poroča italijanskemu ministru za zunanje zadeve: «Pričakujem prihod italijanskega rezidenta. Moji ljudje so premagali in pregnali dervise; 200 so jih ubili; v prvi bitki je bilo 100 ustašev ubitih. Pripravljam se na tretji naskok.»

V Gvatemali se je izvršil atentat na predsednika republike Cabrera. Ko je stopil dne 20. t. m. iz svoje palače, se je zaslislalo več eksplozij. Predsedniku je odtrgan prst.

Shodi.

Gradec. V ponedeljek dne 13. aprila so privedli socialni demokratje dobro obiskan shod v Juliensale z dnevnim redom: 1. meščanske stranke v novi ljudski zbornici, 2. saniranje deželnih financ in volilna preosnova za deželni zbor.

Prvi govornik, sodrug dr. Renner z Dunaja je opisoval jako poljudno politiko meščanskih strank. Zbornica bi morala biti odsev vsega prebivalstva in zave in njega strukture. Zunaj so razni stanovi tudi po smo pričakovali zastopstva raznih stanov zastopani volilni preosnovi. Toda v tej zbornici so voliti. Mi delavci v toliko, v kolikor so znali prav uloga naših zastopnikov delavstva smo v manjšini in čino k delušine je, da z opozicijo sili vladno ve-

S predlo-
ske stranke, pogom o draginji smo prisilili meščan-
like agrarno, da se izrečejo, ali za cehovske in ve-
ali za moderno gospodarsko politiko.

Te stranke zastopajo meščane in kmete, delavce in kapitaliste, imajo vse obsegajoči program in hočejo vse osrečiti. Mi pa nismo za vse; mi delamo politiko enega stanu, stanu, ki mora zjutraj vstati, iti z doma v tujo hišo in delati tam za plačo drugemu, najsi bo z rokami ali z glavo. Tudi druge stranke imajo svojo delavsko politiko in svoje delavske poslance. Tako imajo n. pr. krščanski socialci Kunschaka in Prochaska ali nacionalci Einspinnerja. Poslanec Prochaska je v proračunskem odseku govoril 4 ure za poštne in železniške uslužbence, a h koncu izjavil, da finančni minister nima denarja, naj se torej ti uslužbenci zadovoljijo z njegovim dobrim srcem; enako nemški nacionalci Sylvester. Pa minister je pravil, da je 146 milj. prebitka in je ravno pred kratkim dal štiri milijone za melioracijski fond. Nismo proti temu, da se meščanskim strankam dobro godi, toda vpraša se, kje je sila največja? Meščanske stranke ne morejo delati enotne gospodarske politike, ki je zmiraj stanovska, ker so združeni v njih zastopniki raznih stanov z različnimi in mnogokrat nasprotujočimi si interesi. Edine so le v reakcionarstvu in v iskanju afer. Štiri ure je govoril kaplan Walcher o neki Karolini; poslušalci so, misleč, da govori o kaki krasotici, že popevali «Komm' Karlinchen —. H koncu pa je povedal, da je to društvo katoliških akademikov, ki se pritožujejo, da jih nemški nacionalci nočejo pretepati s sabljami, temveč samo s pestmi. Svetovali smo Geßmannu, naj osnuje obrtno ministrstvo za malega moža; ni hotel, da se ne bi pokazalo, da se ne da tukaj nič rešiti, ampak osnoval je velikokapitalistično ministrstvo za javna dela. Tako ima sedaj stranka veliko agrarno in velikokapitalistično ministrstvo v svojih rokah, štuli se pa vendar za rešiteljico malega moža, kar pa nikakor ni samo zaradi tega, ker je naročila pri kakem majhnem mojstru dva nova ministrska fraka.

Wahrmundova afera ni nikakor verska zadeva, ampak socialna. Mi se borimo za svobodo vseučilišč in svobodo znanosti, kajti znanost in delo je kultura na sebi.

Med tem, ko mi skrbimo za bodočnost svojih otrok, žen in nas samih, ko bomo stari, so pripravljene nemški nacionalci onemogočiti delovanje zbornice, če kak nemški uradnik ne sprejme češkega dopisa, ali češki zavrne nemškega. Če se oba kapricirata, naj se vlogo prestavi in stvar je v pol ure gotova. Nikakor ne bagateliziram narodnostnega vprašanja, kakor je razvidno iz mojega literarnega delovanja; nasprotno sem prepričan, da se to vprašanje more edino rešiti potom obsežnega zakona. Ker hočejo fingirati gospodarsko politiko, so se spravili na obrtni red in ga krpajo, če se ne motim, že devetokrat. Iz strahu pred nami so se zvezali s klerikalci; na videz trdijo, da se družijo z njimi samo v narodnih zadevah. Nek francoski učenjak je rekel, da kdor od papeža je, umre, a jaz rečem kdor od klerikalca je, umre. To se je pokazalo pri interpelaciji poslanca Hocka o Wahrmundovi brošuri. (Nemški svobodomislci in naprednjaki so sli s klerikalci.) Sedaj smo še v manjšini in preteklo bo še dokaj časa, predno se nam posreči organizirati kmečke delavce.

Starostno zavarovanje je že gotovo, a ne pride na svetlo, ker se meščanske stranke boje zamere. Pri vplačevanju pridejo pri industrijalnih delavcih v poštev trije faktorji: delavci, delodajniki in država. Pri malih posestnikih in obrtnikih, katerim so tudi meščanske stranke obljubile zavarovanje, odpadejo delodajniki in razun državnega prispevka bodo morali plačevati zavarovalnino mali kmetje in obrtniki sami. Zato se jim bo najbrž moralo zavarovanje vsiliti. Odlasajo, ker se boje na vsak način zamere.

Toda delavstvo si je leta 1890 postavilo devizo: splošno in enako volilno pravico, 8 urni delavnik in varnostne zakone za delavce, ljudsko brambo, ali milico ter odpravo vojaštva. 20 let smo se borili za prvi cilj, morda se bomo ravno tako dolgo potegovali za drugega, toda dosegli ga bomo.

K drugi točki je govoril sodrug dr. Schacherl. Sicer velja o stajerskem deželnem zboru isto, kar se je reklo o avstrijskem parlamentu, kadar se snide, trepečejo narodi. Protestiramo kot državljani in davkoplačevalci proti nepostavnemu pobiranju in izdajanju davkov ter zahtevamo, da se deželni zbor skliče in reši volilno preosnovo. Obljubil nam jo je politični odsek in namestnik grof Clary 6. okt. lanskega leta. Sedaj imamo že cele vagone statističnega materiala in 42 uradnikov tuhta noč in dan, kako bi se dalo levici vzeti, kar daje desnica. Nekdo je rekel, da so se iz denarnih stisk vladarjev porodili parlamenti, naj sedaj povzročijo denarna stiska deželni odbor ljudske pravice. V deželni blagajni manjka 2 milijona in deželni odbornik so prosili drža vne pomoči. Finančni minister jim je obljubil isto iz zvišanja davka na žganje. Opetekajoči se šnopsarji bodo torej opora dežel in države. Brez volilne preosnove niti vinarja vladi.

Sprejeli sta se tudi dve resoluciji v tem smislu.

Socialni pregled.

Štrajk krojaških pomočnikov v Marlboru je končan popolno zmago pomočnikov, kajti vsi podjetniki brez izjeme so podpisali celotno

tarifo; torej podpisali so tudi kolektivno pogodbo, katera jim je najbolj smrdela; sicer je pa ta sklenjena pogodba tudi zanje same od precejšne koristi, kajti marsikateri ne bo mogel sedaj delati takozvane «umazane konkurence» na račun svojih delavcev, češ, sedaj se mora delavce plačati po tarifu. Če pa se še kak podjetnik najde, da bi tudi v bodoče nadaljeval «umazano konkurenco», kar bi pa bilo bedasto, jo bo moral delati na lastno škodo! Torej to se pravi; vsak, kdor poskuša nadaljevati omenjeno konkurenco, ureže se v lastno meso! — Izmed ostalih pridobljenih točk so pa pomembne še naslednje: 1. Priznanje zaupnikov in 2. Priznanje 1. majnika! Torej kakor je videti, zelo lepa pridobitev! Razun omenjenih pridobitev pomočnikov je dosežena tudi zelo velik za strokovno organizacijo napredek, kajti v stavko je stopilo tudi 15 neorganiziranih pomočnikov, ki so sedaj vsi pristopili organizaciji, a to je zelo lep napredek! — Da se je ta boj končal tako lepo zmago, pripisati je v prvi vrsti vstrajnosti, požrtvovalnosti in solidarnosti zavednih krojaških pomočnikov, v drugi vrsti pa delavskemu časopisju, kajti štrajk je bil obelodanjen v raznih delavskih časopisih, kar je povročilo solidarnost tudi v drugih mestih bivajočih krojaških pomočnikov! Torej, sodrugi, delavci, naročajte in razširjajte svoje časopisje, ki vas zastopa povsod in v vsakem oziru, kajti edino če imamo močno in dobro časopisje, si lahko priborimo boljše bodočnost! Citadella.

Nova zadružna postava. Minister pravosodja Klein je sklical za 4. majnik zadružne strokovnjake na Dunaj k posvetovanju glede nove zadružne postave. Enako posvetovanje se je že vršilo leta 1895. Vlada je sad tedanjega posvetovanja predložila državnemu zboru leta 1898 v obliki zakonskega načrta; ker pa državni zbor tedaj ni rešil predlog, pride stvar letos ponovno v državni zbor.

Poziv „Slovincu“ in „Slovenskemu Meščanu“.

Oba lista sta glede krojaške in črevljarske stavke prinašala neresnična poročila. Ker sta to dva poštena katoliška lista, ju pozivljemo za danes, da povesta imena dotičnih socialnih demokratov, ki sta prosjačila za delo pri onih mojstrih, pri katerih je bila stavka. Mi zahtevamo glede tega jasnosti, zakaj naša dolžnost je, da preprečimo vsakršno obrekovanje, pa naj obrekuje tudi katoliški list. Poštenjaki, na dan torej, da se bodo mogli dotičniki opravičiti in zahtevati zadoščenja na pristojnem mestu ali pa se razkrinkati kot taki, kakršne ste ju slikali! Če ne storite tega, konstatiramo obrekovanje.

Domače stvari.

Za kranjsko volilno reformo je izvolil deželni zbor, kakor znano, ustavni odsek, ki ima nalogo, izdelati načrt do zadnjega zasedanja. Pravice deželnega zbora so tako omejene, da je potreben poseben zakon za zborovanje odseka, kadar je deželni zbor na počitnicah. Zakon je izdelan in treba je le še sankcije. Kaj je z njo, se pa do danes še ne vé. Vlada je kazala ob otvoritvi deželnega zbora tako zanimanje za volilno reformo, da je njena sedanja mlačnost skoraj nerazumljiva. Dr. Šustersič je pripovedoval, da bo zakon sankcioniran v par dneh. Sedaj je pretekel mesec dni, a sankcija še ni razglašena. Z ozirom na vpliv klerikalcev na vlado, s katerim se radi bahajo, je to vendar čudno. Mogoče je le dvoje: Ali je vpliv slovenskih klerikalcev le bajka, ali pa ni Šustersiču nič ležeče na tem, da bi ustavni odsek kmalu zboroval. To je precej verjetno, ker se sliši, da je volilna reforma že popolnoma dognana. Za kulisami so se menda stranke res že pobotale in so skušale reformo, ki jih je vredna. To bo reforma, s katero bo osleparjeno delavstvo. Okraje si razdele tako, da dobe nekaj liberalci, še več klerikalci, delavstvo naj se pa obriše pod nosom. A morda le še ni izrečena zadnja beseda, kajti če delavstvo ni zastopano v deželnem zboru, ima vendar usta, da lahko govori tam, kjer more.

Klerikalni režim na Kranjskem se že kaže v popolni nagoti; «Slovenčeve» groznje, da se bo slabo godilo onim, ki nočejo trobiti v klerikalni rog, se že izpolnjujejo. Deželni šolski svet, v katerem zastopata deželni odbor dva klerikalca: Lampe in Šustersič, je na zadnji seji pod Schwarzovim predsedstvom sklenil med drugim: Službenim potom je prestavljen gospod Fran Fabinc z Jesenic v Svibno, ukor dobita gg. učitelja Mihael Salberger in Jožef Zicherl na Jesenicah. To je menda metoda, s katero hočejo klerikalci prodreti v učiteljske vrste in jih «pokatoliti». Od terorizma ni ta način zelo oddaljen; vprašanje je, kaj bodo učitelji rekli na to provokacijo. Seveda je bilo pričakovati tako melodijo, ko sta prišla Lampe in Šustersič v deželni šolski svet. Zaradi slovenskih vabil na svoje in zaradi stvarnega zboljšanja pouka se niso klerikalci potegovali za odločilni vpliv v šolstvu. Kjer imajo klerikalci moč, jo rabijo v svoje strankarske namene in ra-

bili jo bodo tudi v šolskem svetu. Za učitelje pa je položaj tak: Ali se pravočasno postavijo po robu, ali pa bodo vzlic liberalizmu vtonili v klerikalni povodnji.

Občinske volitve v Ljubljani so zagotovile liberalcem zopet za eno leto neomejeno gospodarstvo na rotovžu. Boj so imeli samo v tretjem razredu, kjer so socialni demokratje postavili tri kandidate. Večina so dosegli liberalci, toda ponosni ne smejo biti na to zmago. Večina že sploh ni tako impozantna, da bi bilo vzroka za zmagoslavje. Pa tudi do te večine jim je pomagal bolj zistem, kakor pa navdušenje volilcev za liberalno stranko. Volilni menik ljubljanske občine je poglavje, kateremu bo iprihodnjic treba posvetiti neizmerno večjo pozornost, nego doslej. V njem se nahajajo cele množine imen, katerih lastniki žive kdove kje v Evropi ali v Ameriki, ali pa počivajo pri svetem Kristofu. To ni navadna volilna taktična trditve, temveč dokazana resnica. Socialno-demokratska stranka je pregledala imenik, ko ga je začel magistrat razposiljati in je že tedaj zaznamovala lepo vrsto imen, ki so neopravičeno prišla v listo. Volilcem, ki so po tej korekturi ostali, je poslala kratko vabilo, naj volijo socialno-demokratske kandidate. Teh vabil je pošta vrnila cel kup z opombami, iz katerih je razvidno, da so se dotični že davno preselili iz Ljubljane, ali da so umrli i. t. d. V volilnem imeniku pa figurirajo in kdo more jamčiti, da niso tudi volili? Komisija nima druge kontrole, kakor imenik in če pride za »volilca«, ki spi pri sv. Kristofu, neznanec volit, je njegov glas veljaven. Razven tega so v imeniku ljudje, ki pač službujejo v Ljubljani, stanujejo pa v okolici in toraj ne morejo imeti volilne pravice v mestu. Glavni pripomoček liberalcev pri občinskih volitvah so pa ženska pooblastila. Ta sega je res že popolnoma anakronistična in nobenega pametnega razloga ni, da ne bi ženske osebno volile. Edini vzrok je pač ta, da si liberalci s pooblastili lože pomagajo. V imeniku tretjega razreda je bilo letos 2761 imen, glasov se je pa oddalo 916, torej 33,19 odstotkov vpisanih volilcev. Dobili so liberalci: Franchetti 566, Likozar 560, Turk 539, Vidmar 559, Useničnik 544, Pavšek 531, socialni demokratje pa Petrič 365, Mlinar 357, Kristan 354 glasov. Drugi glasovi so bili razcepljeni. Kakšno ulogo igrajo pri liberalcih pooblastila, se vidi odtod, da so se na volišču lovili svoje volilce, katerim so vsiljevali pooblastila. Socialni demokratje so od lani napredovali povprečno za 35 glasov. Z uspehom so tembolj lahko zadovoljni, ker so ga dosegli z lastno močjo. »Narodova« trditve, s katero bi rad ozaljšal medli liberalni vspeh, da so baje nekateri klerikalci glasovali za socialno-demokratske kandidate, je smešna. »Slovenec« je energično pozival svoje pristaše, naj ostanejo doma in to se je zgodilo. Najboljši dokaz je ta, da z barja, kjer imajo klerikalci svoje čete, ni bilo nobene udeležbe. Kako pa so glasovali tisti trije ali štirje klerikalci, ki so prišli na volišče, kažejo glasovi na imena Boltatu Pepe, Zancek, policijski svetnik Lautar, Matelič, Prosenec, Karol Govekar i. t. d. Socialni demokratje niso nikjer iskali volilne podpore in so zadovoljni, da je tudi prostovoljno niso dobili. Mi vemo, da se sugestije iz nekdanjih časov v Ljubljani ne da premagati čez noč, vemo pa tudi, da pride iztreženje tembolj gotovo, čim trdnjeje ostanejo socialni demokratje na svoji poti in ne krenejo ne na levo ne na desno. Vspeh, ki smo ga dosegli v privilegirani kuriji, je za nas boljše jamstvo za bodočnost, kakor za liberalce njih slabotna zmaga.

Velika nesreča se je zgodila v sredo popoldne v Ljubljani. Iz Fröhlichove hiše na Dunajski cesti je priteknel 12letni deček Ciril Barič na ulico v hipu, ko je prihajal voz električne cestne železnice z veliko brzino mimo. Deček je prišel pod voz, ki se je mogel sele pred Hiengovo prodajalnico ustaviti. Varstvena naprava na vozu, lux a non lucendo, je taka, kakor v drugih nekaterih mestih, kjer se je zgodilo vsled nje že več nesreč, kakor bi se jih bilo zgodilo, če je sploh ne bi bilo. Ubogi deček je bil grozovito razmrevan. Ko so s težavo spravili truplo izpod voza, se je pokazalo, da sta bili obe roki večkrat zlomljeni, telo pa je bilo tako raztrgano, da so privrela čreva iz njega. Da so rešene cestne železnice v notranjem delu preblizu trotoarju, je sploh nevarno. Tukaj je cesta že tako široka, da bi bil železniški tir lahko nekoliko bolj oddaljen od hodnika. Da ne zadene voznika nobena krivica, radi verjamemo. On ni mogel vedeti, da priteče deček iz hiše. Toda uprava cestne železnice bi morala z ozirom na nerodno napravo tira poskrbeti, da bi se na tem kraju nekoliko bolj počasi vozilo. Seveda to ni prijetno za ljudi, ki se vozijo in se jim morda mudi. Toda varnost prometna je vendar bolj važna, kakor pol minute zamude.

Oropana romanska cerkev na Višarjih. Kakor se vidi iz natančnejših poročil, so neznanizmo- viči temeljito oropali višarsko cerkev. Odprli so vse nabiralnike, odnesli vse svete posode, čudežno podobo in njeno okrasje. — Okrasje je vredno okrog 400 K. V cerkev so vdrli skozi vrata pri Jožefovem oltarju, iz cerkve pa so naredili proti zakristiji skozi meter debel zid luknjo, da so prišli v zakristijo. Tam so odprli vse predale. Vdrli so v prazno gostilno, tam so kuhali, kvartali in spali. Tudi v farovž so vdrli. Višarje leže kakor znano na visokem hribu in ne stanuje tam po zimi nihče.

Za barke ima Avstrija vendar še nekaj denarja. V Trstu sta sedaj v delu dve oklopnici po 14.500 ton. Oboroženi bosta vsaka s štirimi 30,5 cm topovi, osmimi 20,5 in 20 topovi po 10,5 cm. S tem stopa tudi naša monarhija v vrsto drugih držav, ker uvede kaliber 30,5 cm in zgradi prvič bojne ladje z nad 10.000 tonami, saj ravnokar dovršena divizija presega le malo 10.000 ton. Za tretjo oklopnico so tudi že pripravili gradivo, toda delati je ne začnejo, dokler ne odide ena s kopnega v svoj element. Vzrok je, ker ni prostora. Razen tega delajo eno križarko s 3000 tonami, šestnajst torpedovk in dva podmorska čolna. Za mornarico izdajo to leto 57.000.000 K. To mora pač potolažiti srce železničarja, poštnega uslužbenca ali pa državnega delavca. Za njih potrebe ni denarja, pa ga ni. Kakor se pa vidi, vendar Avstrija se ni bankrotna in zavest, da bo za 57 milijonov pomnožena organizirana moritev, prežene morda še lakoto iz patriotičnih želočev. Ali morda ne?

Pri volitvah za bolniško blagajno državne železnice so bili v tržaško lokalno komisijo izvoljeni socialno-demokratski kandidati Mavričič z 862, Robin z 823, Stöhrler z 827, Cotter z 856, Ipavec z 800 in Stenovič z 823 glasovi. Združeni nasprotniki pod vodstvom »Narodne del. organizacije« so pribrorili 121 do 151 glasov in se te na ta način, da so kandidirali ljudi, ne da bi jih vprašali. Tako je n. pr. Essich javno podal izjavo, da so ga postavili brez njegovega dovoljenja na svojo listo, da bi lože zapeljevali železničarje. So ptički. ampak perju in po petju se jih pozna!

Ljudskih šol v Bosni in Hercegovini je bilo leta 1905—6 nastetih 337 in sicer 253 javnih, ki jih vzdržujejo verske občine, in sicer 70 pravoslavskih, 31 katoliških, 10 protestantskih in 1 hebrejska. Nanovo je bilo ustanovljenih 10. Šolarjev je bilo v tem letu 33.598, in sicer 13.597 pravoslavskih, 13.341 katoliških, 5902 mohamedanskih, 1340 hebrejskih, a 518 drugih veroizpovedanj. — Srbskih šol je 22, kjer poučuje 22 učiteljev in 11 učiteljic.

Odbor morskoga zdravilišča v Gradežu sprejme letos brezplačno 50 skrofuloznih otrok z Goriskega v starosti 6 do 12 let. Prošnje naj se vlagajo do 15. maja v mestu Gorici potom municija, na deželi potom okr. glavarstev. Priložiti je domovinski list, zdravniško izpričevalo, izpričevalo o cepljenih kozah in ubožni list.

Nemški otroški vrtec v Pulju. »Polaer Tagblatt« dela propagando za nemški otroški vrtec, ki ga ustanovi v Pulju tamošnja ženska in moška podružnica »Südmarke«. Imenovani list prosjači za prispevke, češ, da ustanovitev nemškega vrtca nima nič opraviti s politikom. To je za puljske narodnjake lepa priložnost, da se prikupijo c. kr. Nemcem. Morda dobi nemški vrtec prostora v »Narodnem Domu«?

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitujte „Rdeči Prapor“!

Iz stranke.

Majski list je izšel bogato ilustriran z izbrano vsebino. Med pisatelji, katerih doneski so v listu, nahajamo sledeča imena: Oton Župančič, Ivan Cankar, Zofka Kveder-Jelovšek, J. S. Machar, Bogumil Šmeral, Abditus, Etbin Kristan. Priložena je listu izborna slika. Kdor ga želi dobiti, pa ga še ni naročil, naj stori to nemudoma, ker je tiskana omejena naklada in se zakasnele naročbe ne bi mogle izvršiti. Cena 40 vin., po pošti 10 vin. več. Naroča se pri upravnistvu »Rdečega Prapora«.

Ženska socialistična konferenca je zborovala o Veliki noči ob mnogostevilni udeležbi na Dunaju. O rezultatih sporočimo prihodnjic.

Raznoterosti.

Katoliški duhovnik je izstopil iz cerkve. Minoli ponedeljek je bil shod čeških svobodomislecev na Žizkovem v Bezovci. Govoril je dr. Bartošek o boju šole proti zatiranju in napadom od strani cerkve. Za njim se oglašali k besedi prisotni duhovnik I. Cvejn, kateri v svojem govoru odkritosrečno opisuje razmere med katoliškim duhovstvom ter izjavlja, da izstopa iz cerkve. Cvejnov govor je napravil na vse globok utis. Prisotni delavci so bivšega duhovnika obsuli, stiskali mu roko ter mu objubljali, da bodo zato skrbeli, da mu bo v njih sredi mogoče pozabiti na prejšnje zalitve. — Cvejna sta dva duhovnika po krivem ovadila škofu Doubravy, kateri ga je na to kar brez zaslišanja in preiskave suspendiral ter mu naložil, naj faro zapusti. Cvejn se je hotel opravičiti in je zahteval, naj se ga postavi pred cerkveno sodišče, škof je pa ostal pri svojem povelju. Proti tej brezobzirnosti je protestirala cela fara, pa zastoj. Konec je bil tak, kakor gori povedano.

Japonska mornarica. Po nekem francoskem listu hočejo zgraditi Japonci do l. 1911 sledeče ladje: štiri oklopnice po 21.000 ton z 20 miljami hitrosti in s sledečo artilerijo: 12 topov po 30,5

cm, 18 po 15 cm in 12 po 10 cm kalibra. Ladje so menda vse v delu. Razen teh se pet oklopnih križark po 18.500 ton in 25 miljami hitrosti, oborožene pa z 6 po 30,5 cm, 14 po 15 cm in 10 po 10 cm kalibra imajočimi topovi. Dva križarja sta že v delu. Zraven pridejo dve zavarovani križarki in štirje razbijači torpedovk po 91,5 m dolgi, z 900 tonami. Novi oklopni križarki »Kurama« in »Ibuki« imata po 14.850 ton, brzino 21,5 milj. Premoga vozi vsaka maksimum 2000 ton. Oboroženi sta vsaka s štirimi topovi po 30,5 cm, osmimi po 20,3 cm, štirinajstimi po 12 cm. Oklop je debel 187, 102 in 127 mm. Prejšnja ruska oklopnica »Orel«, zdaj »Iwami«, križarka »Warjag«, zdaj »Soya« sta popravljeni, ravno tako oklopnica »Mikasa«, ki se je bila v Saseho potopila. V morje so izpustili križarko »Jodogowa« s 1250 tonami in 22 miljami.

Zavarovani kralji. Portugalski kralj Carlos je bil zavarovan pri dveh družbah na 1.600.000 K. Navadno so vladarji zavarovani še za večje vsote. Strel, s katerim je anarhist Bresci ustrelil italijanskega kralja Humberta, je veljal angleške zavarovalnice 30 milijonov mark. Seveda morajo vladarji, kojih življenje je v neprestani nevarnosti, plačevati tudi visoke premije. Kralj Aleksander se je hotel par tednov pred nasilno smrtjo zavarovati v Londonu za 1.600.000 mark, toda premija se mu je zdela previsoka ter se je hotel ponuditi v zavarovanje pri bližnjih zavarovalnicah, toda smrt ga je dohitela. Napoleon III. je dal svojega sina kmalu po rojstvu zavarovati za 40 milijonov mark, ki so se izplačale sinu, ko je postal polnoleten. Toda zavarovalnino se užival le kratek čas, ker so ga Culukafri zahrbtno ubili. Angleški kralj Edvard je zavarovan za 15 milijonov mark, a mnogo večje so zavarovalnine raznih finančnih krogov, ki bi jih s kraljevo smrtjo zadel morda polom. Taka zavarovanja znašajo na Angleškem več kot 50 milijonov. Ko je umrla kraljica Viktorija, se je samo v Londonu izplačalo na takih zavarovanjih nad 5 milijonov mark.

Gospodarski pregled.

Računski zaključek južne železnice. Južna železnica je priobčila svoj računski zaključek za leto 1907. Iz tega zaključka je razvidno, da je v minolem obratnem letu bilo prebitka 1.292.583 K nasproti 5.228.203 K v letu 1906.

Kako si pomaga Švica v narodnem gospodarstvu, nam kaže spominska knjiga, katero je izdalo društvo hotelirjev in gostilničarjev povodom 25 letnice obstanka društva. Kakor znamo, je trgovska bilanca Švice pasivna; uvoz presega za 300 milijonov frankov izvoz. Zato so se vrgli Švicarji na propagiranje turistikte ter z vsemi mogočimi sredstvi pospešujejo dohod tujcev, ki se divijo krasotam narave, vrhutega pa imajo v hotelih vso udobnost, solidno postrežbo in razmerno nizke cene. Leta 1905 je bilo v Švici 1924 hotelov s 124.068 posteljami in 33.480 uslužbenci. Tako se je mogla Švica podčeti, da je dobila od tujcev v letu 1905 vsega skupaj 387 milijonov frankov, kar je primanjkljaj v trgovski bilanci presegljo za 87 milijonov frankov.

Gospodarske razmere na Portugalskem. Portugalska ima okolo 5 in pol mil. prebivalcev. Industrialnih in trgovskih središč je malo in ta so neznatna. Sama prestolnica Lizbona ima nekaj nad 350.000 prebivalcev. Oporto, glavno mesto pokrajine enakega imena, ima komaj 150.000 prebivalcev. Druga mesta so mala in neznatna. Podnebje je v Portugalski ugodno; poleti ni prevročje, a pozimi ni prehladno. Zemlja je rodovitna, toda velik del dežele je sličen ruskim stepam. Portugalsko plemstvo poseduje ogromna posestva, ki jih daje v najem kmetom. Ti so slabo naobraženi (v deželi je 80 odstotkov analabetov) in primitivni, zato je zemljišče v tej deželi grozno zapuščeno in neobdelano. Morda polovica od vsega dobrega zemljišča je trda ledina, tako da se mora žito za domačo uporabo uvažati od zunaj, akoravno bi ga mogla roditi dežela toliko, da bi se lahko žito izvažalo. Edini pridelek, ki se precej nese, je vino. Tudi živinoreja je zapuščena, akoravno ima dežela obilno dobrih pašnikov in travnikov. Izvrstne so tudi pasme konj in ovac. Znatni je tudi ribolov, a mnogo dobička ima dežela tudi od soli. V deželi je tudi mnogo bogatih rudnikov železa, bakra, svinca, kositra in oglja, toda vsi ti rudniki se slabo izkoriščajo. Industrija je v zadnjih 30 letih prilično napredovala. Omeniti treba svilorejo, industrijo tkanin, rokavic, majolik, vžgalic, ki so državni monopol ter donšajo na leto do pol milijona milreisov. Precej je razvito mlinarstvo, ki odgovarja potrebam dežele. Toda Portugalska mora mnoge industrijske izdelke naročevati v inozemstvu in odtod glavni vzrok neugodni trgovski bilanci. V zadnjih letih se je izvozilo za 30 mil. milreisov, uvozilo pa za 50 mil. Potemtakem ni čuda, da je Portugalska v minulem stoletju dvakrat bankrotirala. Vzlic temu so državni dolgovci ogromni, tako da pride na vsakega prebivalca 700 K državne dolga. Portugalska je bila vendar s svojimi kolonijami srečnejša nego Španija. Afriske kolonije so štirikrat večje nego Avstro-ogrška monarhija, a v njih živi okolo 8 milijonov ljudi. V Indiji poseduje Portugalska edino še Goa, dva neznatna komada na obali in del otoka Timor, na Kitajski obali pa mali otok Macao. Uprava po-

krajin se je v zadnjem času znatno poboljšala, vendar je še slabo urejena. Po zadnji uradni statistiki je leta 1904. znašal skupni promet (uvoz in izvoz) kraljestva z inozemstvom 677 milijonov kron, uračunavši uvoz zlata in srebra za okoli 4 mil. kron. Od tega leta 1904 je bilo izvoza za 253 mil. kron, uvoza 424 mil. torej 171 mil. manj izvoza, a to je za Portugalsko in nje razmere grozna vsota. Naša država izvažava v Portugalsko sladkor, sočivje, riž, dunajske artikle, ki se morajo boriti z berlinskimi tekmovalci. Edino v Oporto se pošilja nekoliko dog za sode. Ostali les se dovažava iz Združenih držav. Železnice, v katerih imajo svoje glavne francoski in nemški kapitalisti, so l. 1905. razpolagale s 1143 km železniške proge ter so imele po kilometru 17 in pol kron čistega dobička. Paroplovno društvo, ki je subvencionirano od države, ima 17 parnikov z 28.000 tonelatami, ti vzdržujejo zveze s kolonijami in z Brazilijo, toda angleški in nemški parniki izrabljajo prilično portugalsko morje. Iz navedenih podatkov je razvidno, da je gospodarska slika dežele najnepovoljnejša, a to se ima pripisati nedelavnosti raznih vlad in zanemarjenosti prebivalstva.

Proti jetiki.

V treh slučajih, kjer so starši vsled tuberkuloze umrli, se je vodstvo oskrbovalnice takoj obrnilo na varstveno sodišče, da se zdrave sirote spravijo v tujo oskrb, kjer bi se telesno okrepile in dobro vzgojile. Tako se je posrečilo dve deklici oddati v Lichtenturnovo deklisko sirotišnico, en deček je bil sprejet v Marijanišče, trije dečki in dve deklici pa so se oddali v zanesljivo zasebno oskrb.

Predstojništvo Elizabetine otroške bolnice je požrtvovalno več bolnih otrok jetičnikov opetovano sprejelo v svojo oskrb in zdravljenje.

Od meseca marca do decembra 1907 je bilo naznanjenih 27 slučajev bolezni v družinah. Pri teh je preiskava v 24 slučajih pri enem ali več članih dognala jetiko. V treh slučajih oskrbovalnica ni nadalje postopala, ker so bila obolenja netuberkulozna: v enem slučaju slabotnost vsled pomanjkanja hrane, v enem slučaju naduha, v enem slučaju kroničen bronhialen katar.

Izmed teh 24 slučajev, pri katerih je bila tuberkuloza bodisi pri enem, bodisi pri več članih družine očitna, se dva bolnika nista več oglasila v oskrbovalnici. En dijak je takoj izostal, ker mu način podpiranja z mlekom in kruhom ni ugajal. Tako je ostalo v oskrbi društva 21 slučajev s skupno 101 osebo. Izmed teh 21 slučajev se je pojavila jetika pri samo posamnih rodbinskih članih 17krat (9 moških, 8 žensk), v štirih rodbinah dvakrat ali večkrat, vse skupaj enajstkrat (5 moških, 6 žensk).

Razvrstitev teh slučajev pljučne tuberkuloze po Turban-Gerhardtovem vzorcu, predlaganem na šesti mednarodni tuberkulozni konferenci (Dunaj, od dne 19. do dne 21. septembra 1907), kaže sledeče številke.

Bolehali so na pljučni jetiki v		
I. stadiju	4 moški, 3 ženske =	7
II. "	— moških, 3 " =	3
III. "	10 " 8 žensk =	18
		skupno 28

Pri teh jetičnikih se je našla kot komplikacija v treh slučajih gnojenje kosti, v enem vnetje prsnice.

V štirih slučajih se je pri drugih rodbinskih članih (vsi otroci) štirikrat konstatirala skrofuloza.

Od 28 zgoraj navedenih bolnikov sta dva popolnoma ozdravela. Enega dijaka je poslalo društvo v zdravilišče Hörgas in mu plačalo polovico zdraviliških stroškov, polovico je dobil od dobrotnikov, ki so v ta namen zložili denar. Po trimesečnem bivanju v zdravilišču se je vrnil popolnoma zdrav domov. Sedaj, po poteku šestih mesecev, se kaže pri njem še vedno isti dober uspeh zdravljenja.

Nek zaseben uradnik, ki je sedaj tudi popolnoma zdrav, je užival enako društveno podporo, da se je mogel zdraviti v istem zdravilišču.

Dve deklici (II. stadij) je društvo izdatno podpiralo, da sta mogli dalje časa bivati na deželi. Vrnili sta se za delo zmožni domov, kjer opravljata že osem mesecev še vedno svoje posle.

Umrlo je 10 jetičnih oskrbovancev (8 moških in 2 ženski).

V svrhu nadziranja oskrbovancev je imel društveni zdravnik vsakih štirinajst dni v «Mestnem domu» ordinacije: v vsem 20 ordinacij (45 ordinacijskih ur). Vse zdrave člane rodbin, ki so prisli, se je natančno tehtalo. Število tehtanj je znašalo 471. Pri tem se je dognalo, da nobena redno tehtana oseba ni zgubila ničesar na svoji teži, in da so se skoraj vse zredile. Pri tem so se oskrbovanci tudi zdravniško preiskavali.

Vsak teden so društvene sestre obiskovale podpirane rodbine na njih domu, večkrat tudi društveni zdravnik, ter se jim je pred vsem priporočala snaga stanovanj in skrb za telo, in jih vedno iznova učilo obrambe proti okuženju. Sočasno se je tudi kontroliralo, kako se je uporabila darovana jim podpora.

V dveh slučajih, ko so pomrli starši, je društvena sestra več tednov, dokler ni društvo otrok oddalo v primerno oskrbo, nadomeščala sirotam mater.

Posebno je treba omenjati, da je društvo vseskozi postopalo po sledečem načelu. V slučajih početnega stadija tuberkuloze je pomagalo obolemu, da so popolnoma ozdraveli, v slučajih, kjer je bila bolezen že precej napredovala, a je bilo vendar še upanje, da bolniki vsaj deloma ozdravijo in se usposobijo za delo, je izkušalo doseči tako izboljšanje, v težkih, brezupnih slučajih pa je podpiralo izključno samo le zdrave člane jetičnih rodbin, da jih tako obvaruje okuženja. Oddajati neozdravljive jetične v posebne zavode, društvu ni bilo mogoče, ker takih zavodov doslej nimamo, dasitudi bi bili zelo potrebni.

Z veseljem se mora povdarjati, da se je nada, ki se je stavila v ta način oskrbovanja, povsem uresničila. V vsem času se ni pojavil noben slučaj hisnega okuženja, akoravno so bile prizadete družine po krajih, kjer je bilo obilo prilike domačega okuženja in kjer so bile zdravstvene razmere sploh sila neugodne. * * * Dalje prih.

Pa je zopet gozd v mladem zelenju

in vsakdo hiti pod milo nebo. Toda marsikdo si upa večkrat preveč, pregreje in se prehladi nato in ima, če se mu ne zgodi slabše, vendarle nekaj neprijetnih dni. Kdor je pameten, vzame takoj pri prvem znaku par Fayevih pravih sodenerskih mineralnih pastil — ki pomagajo odpraviti taka pričenjajoča se zla, ne da bi bile nadležne, zanesljive in so prijetne. Fayeve prave Sodenerke morajo biti v vsakem gospodinjstvu. Kupujejo se po K 1-25 v skatljicah po vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralno vodo.

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:
W. Th. Guntzert
Dunaj, IV./A., Grosse Nengasse 27.

Edino pravi Thierryev balzam

le z zeleno znamko none. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K.
Thierryevo centifolijino milo proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam, gorčici, kislini, kašlju, krén slabem teku i. t. d., 2 lončka 3 K 50 v. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar. Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdanj sloveči. Naročila naj se naslavljajo na:
Lekaruar A. Thierry v Pregradi pri Rog. Slatini.
33-2 Zaloga večinoma po lekarnah.

Novo! Novo!

Izšla je v založbi časopisa „Naprejal“ v Idriji brošura

„Proletarijat“

ki jo je napisal Karol Kautsky, poslovenil Anton Kristan.

Brošura „Proletarijat“ obravnava sledeče predmete: „Proleturee in rokodelski pomočnik“, „Delavska mezda“, „Razpad proletarske rodbine“, „Prostitucija“, „Industrijska rezervna armada“, „Rastoča razsežnost proletarijata“ in „Trgovski in „izobraženi“ proletarijat“.

Cena brošuri 30 vinarjev.

Slavnostne predmete za 1. maj.

Rdeče nagelne 100 kom 1 K 80 vin., lampijone z napisom za 1. maj, rdeče dekoracije za kolesarje 1 komad 50 vin. in več. **Strankine verižice za uro, obeske s fotografijami poslancev, broše, dekoracijske podobe za majsko slavnost. Šaljive bazare in vse slavnostne predmete se dobi najceneje pri tvrdki**

WUNIBALD PLANN

Dunaj, VI/2, Wallgasse 19. Telefon 10.443.

Naročila čez 20 kron poštine prosto. — Zahtevajte znižani cenik majskih slavnostnih predmetov.

Polniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po cenilni, raznesljivo potovati naj se obrnejo
Simona Simetexa
v Ljubljani Kolodvorska ulica 22
Kiskovrstna Popavčeva črta se brezplačno

Berite! Berite!

Čitajte in širite sledeče knjige in brošure:

- K. Kautsky:**
„Kdo uničuje proizvajanje v malem?“
Cena 30 vinarjev.
  - H. Kirehsteiger:**
„Pod spovednim pečatom“.
I. del velja 2 kroni 60 vinarjev. II. del velja 2 kroni.
  - A. Kristan:**
„Socializem“.
Cena 20 vinarjev.
  - A. Kristan:**
„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.
Cena 10 vinarjev.
  - K. Marx in Fridorik Engels:**
„Komunistični manifest“.
Cena 40 vinarjev.
  - A. Kristan:**
„Zakaj smo socialisti?“
Cena 14 vinarjev.
  - „Vatikanski jetnik“.
Razglednica. Komad 6 vinarjev, 100 komadov 5 kron.
- Vse te knjige in brošure se dobe v upravi «Rdečega Pra porja» v Ljubljani, «Naprejal» v Idriji in v vseh slovenskih knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani
priprave svoje
izborna pivo v sodcih in steklenicah.
ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Telefon št. 168.   Telefon št. 168.   Telefon št. 167.